

ZORGRESERVE

Extra handen met open armen ontvangen

In het Albert Schweitzer Ziekenhuis draaide onlangs een proeftuin van de Nationale Zorgreserve, een club van oud-zorgverleners die wil bijspringen in crisistijden. **‘Je ziet dat ze het vak snel weer oppakken.’**

tekst **Sigrid Starremans** fotografie **Zorgreserve**

Zou je zorgreservisten kunnen vergelijken met leerlingen?’ Dat vroeg Zanelle Mans, hoofdverpleegkundige op de afdeling cardiologie van het Albert Schweitzer ziekenhuis in Dordrecht, zich van tevoren af. Ze was nieuwsgierig naar de 6 zorgreservisten die in mei 5 dagen zouden meedraaien op de afdeling. Maar ze kwam er al snel achter dat de oud-zorgmedewerkers andere mensen zijn dan leerling-verpleegkundigen. ‘Ze hebben veel meer levenservaring en maken gemakkelijk contact met patiënten en collega’s. Ze geven goed aan wat ze kunnen en wat hun grenzen zijn. Je ziet dat ze ervaring hebben; ze pakken het vak gemakkelijk weer op.’

Weinig tijd

De proeftuin die in het Albert Schweitzer plaatsvond, maakt deel uit van Nationale Zorgreserve (NZR), een programma van stichting Extra Zorgsamen. Tijdens de eerste coronagolf werd al duidelijk dat veel oud-zorgprofessionals hun overbelaste ex-collega’s graag een handje wilden helpen. Ze meldden zich aan bij ‘Extra handen voor de zorg’. Maar ondanks hun enthousiasme en bereidheid werden velen niet

ingezet. Onder meer omdat zorginstellingen toen te weinig tijd hadden voor de begeleiding en het opzetten van een goede poule.

Nu het einde van de crisis in zicht komt, is er wél ruimte voor het opbouwen van een duurzame flexibele schil. Die blijkt maar al te hard nodig, zeker in crisistijd. Het programma Nationale Zorgreserve organiseert met subsidie van VWS een aantal proeftuinen in zorginstellingen om te achterhalen wat er nodig is om zo’n ploeg adequaat op te zetten. Daarbij werd advies gevraagd aan organisaties die meer ervaring hebben met het opzetten van een dergelijk ‘reserveleger’, zoals Defensie en de brandweer.

Activiteitenpakketten

Zo is van Defensie overgenomen dat de ex-zorgverleners samenwerken in een team van zorgreservisten, en een duo vormen met een verpleegkundige van de afdeling. Op die manier is er altijd een snelle mogelijkheid voor collegiaal overleg, mocht dat nodig zijn.

Verder zijn de werkzaamheden van de zorgreservisten ingedeeld in 4 activiteitenpakketten. Pakket 1 en 2 betreffen handelingen die ook niet BIG-geregistreerde zorgverleners kunnen uitvoeren, zoals ADL, het bijvullen van de medicatie en psychosociale begeleiding. De werkzaamheden in pakket 3 mogen alleen uitgevoerd worden door ex-verpleegkundigen die nog wel BIG-geregistreerd zijn. Pakket 4 is van toepassing op BIG-geregistreerde ex-verpleegkundigen met nog genoeg ervaring op de ic of ccu.

Zorgreservisten die zich aanmelden, worden op basis van gesprekken met Nationale Zorgreserve ingedeeld voor een bepaald pakket. ‘In de eerste coronagolf zijn veel ex-zorgmedewerkers niet ingezet omdat ze geen BIG-registratie meer hadden,’ licht Najla van Veen toe. Ze is verbindingsofficier bij de Nationale Zorgreserve en zelf oud-verpleegkundige. ‘Maar je moet creatief leren denken als er weinig BIG-geregistreerd personeel is. Collega’s die alleen

Verpleegkundigen bepalen welke taken zij kunnen delegeren aan de zorgreservisten

▲ Verpleegkundige Esther de Keijzer geeft uitleg aan Kees de Ruijter in de proeftuin Zorgreserve. Kees werkte ooit als verpleegkundige, maar is nu wethouder in Papendrecht, en zorgreservist.

MEEDOEN AAN EEN PROEFTUIN NATIONALE ZORGRESERVE?

De proeftuinen vinden plaats in de regio's Noord-Holland, Zuid-Holland en Twente. Het doel is om randvoorwaarden vast te stellen waaraan instellingen die zorgreservisten willen inzetten, moeten voldoen. Deelnemende instellingen op dit moment:

- Woonzorggroep Samen, Schagen
- Rivas Beatrixziekenhuis, Gorinchem
- Albert Schweitzer Ziekenhuis, Dordrecht
- In Twente wordt de proeftuin regionaal uitgevoerd met onder andere ZGT (Ziekenhuisgroep Twente) en MST (Medisch Spectrum Twente). Hierbij zijn ook thuiszorgorganisaties, ggz-instellingen en instellingen in de gehandicaptenzorg betrokken.

Ex-verpleegkundigen die zorgreservist willen worden, kunnen zich aanmelden via www.nationalezorgreserve.nl.

Instellingen die willen deelnemen aan een proeftuin of zorgreservisten willen inzetten kunnen contact opnemen via community@nationalezorgreserve.nl.

de ADL-zorg overnemen, kunnen ook al een enorme steun zijn.'

Input verpleegkundigen belangrijk

Wil je zorgreservisten succesvol kunnen inzetten, dan moet je niet alleen luisteren naar de behoeftes van de zorgorganisatie, maar ook van het team waarin ze terechtkomen, benadrukt Van Veen. 'Tijdens de proeftuinen evalueren we voortdurend de behoeftes van de verpleegkundigen en de zorgreservisten om te kijken wat nodig is. De adviesgroep van Nationale Zorgreserve bestaat daarom uit vertegenwoordigers uit de zorg, zoals mensen van V&VN, NU91 en oud-verpleegkundigen die nu

bestuurder zijn van vvt-instellingen of ziekenhuizen.'

Bij de proeftuin in het Albert Schweitzer, gestart op verzoek van de VAR van het ziekenhuis, hebben de verpleegkundigen zelf aangegeven welke taken ze uit handen konden geven (zie kader onderaan). Die input is meegenomen in het opstellen van de activiteitenpakketten.

Mans vindt het prettig om met de pakketten te werken. Ze geven zowel de verpleegkundigen op de afdeling als de zorgreservisten houvast, vindt ze. 'Wat hun taken zijn en wat je ze wel en niet kunt vragen, is daarmee heel duidelijk.' Ze herkent de neiging om vooral verwachtingen te hebben van ex-collega's die nog BIG-geregistreerd zijn. Maar ze was verrast toen bleek dat ook juist niet BIG-geregistreerde collega's veel te bieden hebben. 'In de proeftuin werkten ook 2 verzorgenden,' vertelt ze. 'Je ziet dat zij echt gespecialiseerd zijn in bijvoorbeeld ADL-taken. Ze namen ons daarmee veel werk uit handen.'

Vooraf piekmomenten

Al gedurende het project werden er aanpassingen gedaan. Zo bleek gaandeweg dat de zorgreservisten het beste ingezet konden worden in korte diensten (van ongeveer 4 uur) rond piekmomenten, zoals ADL-zorg, nieuwe opnames, avondmaaltijd, patiënten die van de OK komen. Door die korte diensten waren ze alleen aanwezig op

TAKEN VOOR ZORGRESERVISTEN

Enkele voorbeelden van taken die de verpleegkundigen van het Albert Schweitzer ziekenhuis uit handen kunnen geven:

- ADL-zorg
- Vitale functies meten
- Opnamegesprekken doen
- Hulp bij mobiliseren
- Infuus of katheter inbrengen en/of verzorgen
- Medicijnen toedienen
- Mondzorg

Janneke Sluys (60): 'De zorg blijft toch trekken'

was eerder bang dat ik de andere verpleegkundigen voor de voeten zou lopen. Maar ik zie dat ik echt van betekenis kan zijn. Ik vind het geweldig leuk en ga er zeker mee door.'

'3,5 jaar geleden ben ik gestopt als oncologieverpleegkundige. Ik was klaar met het harde werken. Ik had een 0-uren contract, maar toch was ik veel aan het werk. Als er zoveel tekorten zijn, dan is het moeilijk om nee te zeggen. Sindsdien werk ik 2 dagdelen per week in een hospice. Ik heb me aangemeld bij Nationale Zorgreserve omdat ik wilde helpen. Maar ook omdat de zorg toch blijft trekken. Ik doe nu mee aan de proeftuin in het Beatrixziekenhuis op verschillende afdelingen. Omdat ik niet meer BIG-geregistreerd ben, ben ik ingedeeld voor activiteitenpakket 2 (ADL, aanvullen medicatie, psychosociale begeleiding geven - red). Onzeker voelde ik me niet toen ik begon. Daar ben ik te lang verpleegkundige voor geweest. Ik

tijdstippen dat ze ook volop konden meehelpen. Mans: 'Dat was niet alleen voor ons prettiger, maar ook voor de zorgreservisten zelf. Op die manier voelden ze dat ze echt van toegevoegde waarde waren. En konden ze daarna eventueel nog naar hun eigen werk.'

Wanneer inzetten?

Inmiddels zijn er zo'n 350 zorgreservisten (verpleegkundigen en verzorgenden) beschikbaar. De eis voor inzet is minimaal 24 uur per jaar werken in de zorg en/of tijd besteden aan het oefenen van vaardigheden. De reservisten moeten e-learnings volgen over bijvoorbeeld brandveiligheid en hygiëne, indien nodig aangevuld met afdelings-specifieke lessen. In de besloten online community van Nationale Zorgreserve kunnen zorgorganisaties hun aanvraag plaatsen als er sprake is van een crisissituatie. Van Veen: 'De zorgreservisten worden niet gebeld, maar geven zelf aan wanneer ze willen werken.'

Maar wanneer is er sprake van een crisis? Mogen de zorgreservisten ook ingezet worden om het continue per-

soneelstekort aan te vullen? 'Na iedere crisis zie je mensen vertrekken, dus het huidige personeelstekort zou straks zomaar nog groter kunnen worden,' stelt Van Veen. 'Het is zeker een mogelijkheid om in tijden van vakantie of een hoog verzuim zorgreservisten in te zetten. Onze eis is daarbij wel dat de zorginstelling het personeelsbeleid op orde heeft. Het mag niet zo zijn dat instellingen alle bezettingsproblemen met zorgreservisten gaan oplossen.'

In het Albert Schweitzer ziekenhuis zijn ze er al mee bezig. Mans: 'We hebben nog steeds een hoog ziekteverzuim vanwege de coronacrisis. Het is belangrijk dat onze verpleegkundigen in de zomer hun rust kunnen pakken. We bekijken nu of we op de afdelingen chirurgie en interne geneeskunde zorgreservisten kunnen inzetten voor de komende periode.' De deelnemende zorgreservisten ontbreekt het in elk geval niet aan enthousiasme. 'Ik kreeg al een mailtje van iemand die vroeg wanneer ze weer aan de slag kon. Een ander vond het zo leuk dat ze nu toch weer haar BIG-registratie gaat halen.'